Ocena rozprawy na stopień doktora nauk medycznych lek. med. Agaty Nowackiej pt. „Ocena występowania cech dwubiegunowości w zaburzeniach depresyjnych nawracających a skłonności do zachowań samobójczych" przygotowana na zlecenie Dziekana Wydziału Wojskowo-Lekarskiego Uniwersytetu Medycznego w Łodzi.

Poszukiwanie czynników ryzyka zachowań samobójczych jest jednym z ważniejszych wyzwań współczesnej suicydologii. Nie ma jak dotychczas pewnych klinicznych predyktorów ryzyka samobójstwa, chociaż sama diagnoza depresji nakazuje zachowanie szczególnej ostrożności, gdyż od kilku do kilkunastu procent pacjentów umiera z tego powodu. Wprawdzie mechanizm zachowań samobójczych jest złożony, to poprzez szczegółową analizę objawów klinicznych możemy dedukować o potencjalnych zagrożeniach podczas trwającego epizodu chorobowego. Dlatego kierunek badań jaki podjęła Doktorantka jest w pełni uzasadniony, gdyż mogą one mieć znaczenie dla określenia potencjalnego czynnika ryzyka zamachu samobójczego w depresji.

Przedstawiona do recenzji praca składa się z części teoretycznej, gdzie w oparciu o literaturę przedmiotu przedstawiono najważniejsze zagadnienia związane z tematyką badania i z części empirycznej, która obejmuje metodologię, wyniki, dyskusję, wnioski i spis piśmiennictwa. W aneksie załączone zostały narzędzia wykorzystane w badaniu, czyli własna ankieta socjodemograficzna, skala depresji Hamiltona, kwestionariusz zaburzeń nastroju Hirschfelda oraz polska wersja Hypomania Check List (HCL-32R1).

We wstępie Doktorantka odnosząc się do danych z najbardziej aktualnych publikacji uzasadniła celowość własnego badania. Następnie przedstawiła zarys rozwoju wiedzy na temat zaburzeń nastroju, od najdawniejszych czasów do współczesności, uwzględniając najnowsze koncepcje diagnostyczne i taksonomiczne, Ghaemiego, Akiskala i Angsta. Omawiając epidemiologię zaburzeń afektywnych dokonała przeglądu najnowszych badań

populacyjnych, przeprowadzonych według metodologii World Mental Health Survey Initiative (WMH), porównując rozpowszechnienie depresji i zaburzeń dwubiegunowych w ciągu życia i 12 miesięcy w różnych krajach. Szkoda, że Autorka pracy nie „dotarła" do wyników polskiego badania EZOP, które było przeprowadzone w latach 2010-2011 na dużej próbie 1081 respondentów z zastosowaniem kwestionariusza CIDI v. 3,0 i zaliczanego również do grupy WMH. Badanie zostało przedstawione w monografii „Kondycja psychiczna mieszkańców Polski – raport z badania epidemiologia zaburzeń psychicznych i dostęp do psychiatrycznej opieki zdrowotnej – EZOP Polska", wydanej w 2012 roku. Jest to pierwsze polskie, przekrojowe badanie dotyczące rozpowszechnienia zaburzeń psychicznych z pogłębioną analizą czynników zależnych, m.in. socjodemograficznych i ogólno zdrowotnych. W kolejnym podrozdziale teoretycznym zostały omówione skrótowo koncepcje patogenetyczne zaburzeń nastroju, lista kategorii diagnostycznych zaburzeń afektywnych według klasyfikacji ICD-10 i DSM-V. Ostatni z podrozdziałów poświęcony jest problematyce samobójstw w aspekcie zaburzeń depresyjnych z omówieniem definicji, epidemiologii, patofizjologii oraz czynników ryzyka. Do najważniejszych czynników ryzyka samobójstwa wśród pacjentów z depresją zalicza się obecność w wywiadzie objawów wskazujących na zaburzenie dwubiegunowe typu II, wcześniejsze próby samobójcze, płeć męską, występowanie zaburzeń psychicznych u blisko spokrewnionych osób i nadużywanie substancji psychoaktywnych.

Cel dysertacji doktorskiej nie został wyrażony precyzyjnie. Doktorantce chodziło chyba o ustalenie relacji pomiędzy występowaniem cech dwubiegunowości u chorych z rozpoznaniem depresja a zachowaniami samobójczymi i o określenie związku zachowań samobójczych z czynnikami „uchwyconymi" w wywiadzie. Nie znalazłem nigdzie informacji o opinii Komisji Bioetyki, ani formularza informującego pacjenta o istocie badania. Jest to szczególnie ważne

kiedy zbieramy dane wrażliwe, a takimi są m.in. informacje o zachowaniach samobójczych. Nie znalazłem również wyjaśnienia na czym polegał losowy dobór pacjentów.

Narzędzia badawcze zostały wybrane prawidłowo i właściwie opisane, chociaż brakuje informacji, że MDQ Hirschfelda nie ma polskiej walidacji. Wydaje się również, że niektóre itemy (diagnostyczne) autorskiej ankiety powinny być ocenione pod kątem ich trafności i rzetelności. Analiza statystyczna zastosowana w badaniu nie budzi zastrzeżeń.

Uzyskane wyniki zostały prawidłowo przedstawione w tabelach i na wykresach i właściwie skomentowane w dyskusji z wynikami innych autorów. Piśmiennictwo jest reprezentatywne dla tematyki badania i jest właściwie cytowane w tekście pracy.

Za najważniejsze z wniosków tego badania można uznać stwierdzenie, iż wśród chorych z depresją podejmujących próby samobójcze daje się wykryć wiele czynników ryzyka zachowań samobójczych, chociaż tylko kwestionariusz MDQ - i to w ograniczonym zakresie - może być przydatny w ich identyfikacji.

Niezależnie od przedstawionych uwag, które powinny zostać usunięte przed przygotowaniem pracy do druku, stwierdzam, że Doktorantka rozwiązała wybrane przez siebie zagadnienie badawcze za pomocą metody naukowej i uzyskała wyniki, które mają wartość kliniczną. Wnoszę zatem o dopuszczenie jej Autorki, lek. Agaty Nowackiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Uniwersytet Medyczny we Wrocławiu
KATEDRA PSYCHIATRII
KLINIKA PSYCHIATRII
Kierownik
prof. zw. dr hab. Andrzej Kiejna

Wrocław, 18/10/2014 r.